

Катерина Щербань

Голод був у '33-му, а нас, зразу в 34-му, в лютому місяці, 24-ого лютого перевезли у Харківську область. Було переселення людей. І приїхала друга компанія тих агітаторів, але цього вчителя вже не було, що нас намовляли, щоб їхали з свого села з Київщини в Харківщину. – ‘Там є дуже добра земля. Багато хліба будете мати завжди їсти, щось і то’. То вже сходились десь у когось у хаті, то я вже була більша та інтересувалася, що ж вони там казати будуть по голодовці. Так вони розказують, агітують, – а люди мовчать. Ніхто нічого не питає, тільки слухають, бо кожен боїться, що як скаже якесь слово, то пришиють, що ти вже єсть якийсь шпйон, чи щось. А ми старші, такі менші з-заді так, та й питаємо. Найбільше я питала, бо в мене був голос такий сильний і я вища от їх. То я присяду, а вони обступлять, щоб то не знати хто то говорить. То я все питала: – ‘А чого у вас там...’ бо люди питали де ми там житимемо. То вони кажуть: – ‘О там багато порожніх хат’. То ми питаємо їх: – ‘А чого там так багато порожніх хат? А де ті люди? Чи вони усі повмирали, чи ви їх усіх поховали?’ – О, там, каже, ніхто не вмирав, там ті молоді виїхали по містах. Не хочуть робити в селі, а старші не встигають обробляти, і тому там багато порожніх хат, і нема кому робити у полі.

І як посіяли в 32-му році, то весною в 33-му році не було кому його полоти, ні збирати, ні садити. То і не орали вже нічого. На отих землях такі бур’яни поросли великі, здорові, як ліс. Нас як привезли з станції, забирали з Коломатської станції. Ми приїхали в село Коломак. Нас забирали і везли на санях, то думали що то ліс росте. Іше було так темненько, рано в ранці нас привезли туди. То чоловіки позупиняли підводи і ходили дивитися чи це нас у тайгу якусь привезли, чи що. Такий ліс молодий, гарний, – а то бур’яни. Бо ціле літо ніхто нічого не робив, не садив, а вже такого сіяти раннього: – ні гречка, ні овес, ні просо, то вже не було кому. А як посіяли, то не було кому полоти і не було кому збирати. Скрізь бур’яни були. Приїхали, то з нами багато моїх. Я так ще не ходила до роботи, бо ще ходила в школу. А сестри і брати, то кожного дня їх ганяли на то давали, ну або брали з дому то сокири, то ножі великі і то все рубали той бур’ян і палили. З самої зими почали палити.